

ГОДИШЕН ОБЗОР НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО 2025 Г.

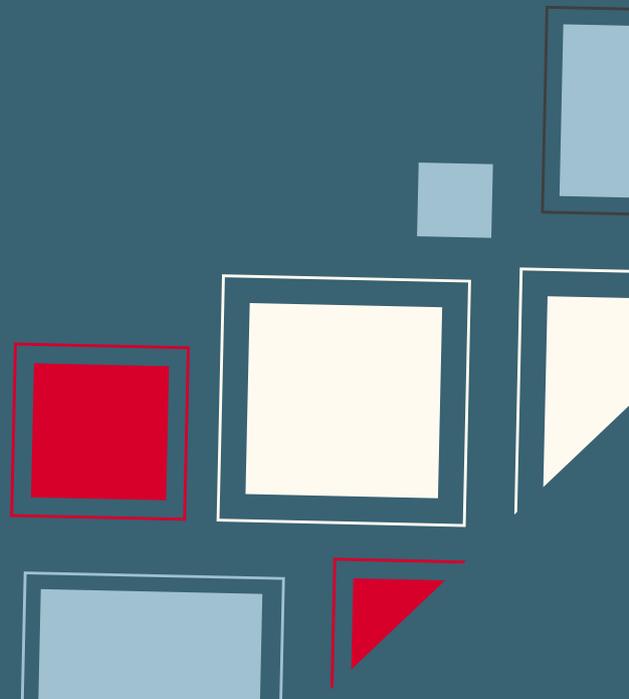
**AMERICA FOR
BULGARIA
FOUNDATION**

Обзорът обхваща законодателния процес, който има отношение към дейността на гражданския сектор в България като цяло и на Българския дарителски форум в частност.

Документът е разработен по проект на Българския дарителски форум с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България“. Изявленията и мненията, изразени в него, принадлежат единствено на БДФ и не отразяват непременно вижданията на фондация „Америка за България“ или нейните партньори.

Съдържание

I. Обществено-политически контекст	3
II. Основни законодателни промени и проекти, засягащи гражданския сектор	4
III. Взаимодействие между гражданското общество и законодателната власт	10
IV. Взаимодействие между гражданското общество и изпълнителната власт	12
V. Общи изводи и поглед напред	17

I. Обществено–политически контекст

2025-а бе година на кризи и системна нестабилност, която постави гражданския сектор пред нови предизвикателства. В ситуация на засилен риск, активно работещите организации с ясна позиция по общественозначими въпроси се консолидираха в стратегически альянси. Чрез общи становища и координиран обществен натиск те ясно и категорично изразиха експертни позиции в подкрепа на демократичните ценности и интегритета на неправителствения сектор.

Глобални тенденции

С встъпването в длъжност на президента Доналд Тръмп международният ред навлезе в етап на несигурност. Геополитическите конфликти в Украйна и Близкия изток ескалираха, а САЩ прехвърлиха икономическата тежест на военната помощ изцяло върху ЕС. Възходът на авторитарни режими бе съпътстван от рестриктивни закони срещу гражданското пространство и медийна цензура. Симптоматично бе свиването на международното финансиране за развитие на гражданското общество (напр. промените в USAID), което принуди сектора да търси нови механизми за устойчивост и защита на човешките права.

Икономически турбуленции

Световната икономика бе белязана от търговски конфликти и висока инфлация, провокирана от новите американски мита (нараснали до 17,8%). В Европа тези процеси доведоха до бюджетни проблеми в ключови икономики, докато България се подготвяше за приемане на еврото от 1 януари 2026 г.

България през 2025 г.: Интеграция и вътрешно напрежение

Годината започна с пълното присъединяване на страната към Шенген, но политическата стабилност остана крехка. Въпреки сформираното коалиционно правителство, общественото недоволство растеше заради задкулиското влияние върху съдебната система и силовото статукво. Острите реакции бяха провокирани от арестите на представители на местната власт (Варна и София) и нарушенията при частичните избори.

Кулминацията на напрежението настъпи при обсъждането на бюджет 2026, предвиждащ увеличение на данъчната тежест. Последвалите масови протести, водени от новото поколение (Gen Z), доведоха до оставката на премиера на 11 декември. Икономическият фон остана противоречив: умерен растеж на БВП (2,5%) и заплатите (~2100 лв.), но висока инфлация (5,8%) и замразени 153 млн. евро по ПВУ заради забавени антикорупционни реформи.

II. Основни законодателни промени и проекти, засягащи гражданския сектор

1. Законопроект за регистрация на чуждестранните агенти

ПП „Възраждане“ продължи с опитите си да прокара [Закон за регистрация на чуждестранните агенти \(ЗРЧА\) и в 51-я парламент](#). Продължи и отпорът на гражданското общество. На 27 януари 2025 г. в Народното събрание беше внесена поредна [позиция срещу ЗРЧА](#), подписана от над 1450 граждански организации и граждани. „Предложеният законопроект представлява атака срещу конституционно гарантираните граждански права и цели неправомерно ограничаване на свободата на сдружаване и изразяване“, се казва в текста. Подписалите го настояват депутатите да отхвърлят категорично законопроекта и да се противопоставят на последващи внасяния на подобни законопроекти, както и на използването на език на омразата и негативни кампании срещу българските граждани с активна позиция.

Впоследствие с 38 гласа „за“, 112 „против“ и 48 „въздържали се“ парламентът отхвърли на първо четене проекта за ЗРЧА. В отговор „Възраждане“ поиска да се създаде [„временна комисия“](#) за установяване на всички факти и обстоятелства относно дейността на фондации и неправителствени организации, действащи на територията на Република България с финансиране от чужди източници и тяхното влияние в политическия, икономическия и обществения живот на страната“. Проекторешението не стигна до гласуване в пленарна зала.

2. Комисия „Анти-Сорос“

През цялата 2025 г. олигархът Делян Пеевски и неговите депутати многократно се опитваха да наложат временна парламентарна комисия, която да разследва „дейността на Джордж Сорос и Александър Сорос и техните фондации“ в България. Още през януари 2025 г. ПГ на „ДПС – Ново начало“ внесе в парламента [проекторешение за създаване на такъв орган](#). В своя [позиция до парламента БДФ](#) категорично се противопостави на поредния опит за разправа с гражданския сектор и за ограничаване на дарителската дейност в България. В нея сдружението на големите дарители в нашата страна предупреди, че „заглушаването на гражданското общество е първата стъпка към авторитаризъм“. Само няколко дни по-късно [депутатите охвърлиха идеята](#) на „ДПС-НН“.

Това обаче не спря Пеевски. Предложението за комисия „Анти-Сорос“ беше внасяно и отхвърляно още няколко пъти. При пореден дебат по темата то дори беше отхвърлено като недопустимо, защото „Народното събрание вече е вземало решение по този въпрос“. Въпреки това на 5 ноември 2025 г. временната комисия беше създадена с гласовете на „Възраждане“, ДПС-Ново начало, БСП-Обединена левица, ИТН, МЕЧ, „Величие“ и четиримата отцепници от "Алианс за права и свободи" (АПС). Депутатите от ПП-ДБ и 27 от ГЕРБ-СДС гласуваха против, тези от АПС и 34 от ГЕРБ-СДС се въздържаха.

Неформалната група от активни неправителствени организации и граждани „Обединени“ публикува становище, с което категорично осъди това решение като начин гражданските организации да се използват за боксова круша вместо да се проведе реален дебат по важните теми – корупция, цени, здравеопазване и образование, бюджет 2026.

БДФ изпрати ново становище до парламента с настояване комисията „Анти-Сорос“ да бъде закрыта. Междувременно ПГ на ГЕРБ-СДС също внесе такова предложение, а нейни депутати бойкотираха първото заседание на новосформираната комисия. „Временна комисия с такъв предмет на дейност атакува гражданското общество, което прокарва линия на авторитаризъм и е несъвместимо с принципите и ценностите на парламентарната демокрация. Демокрациите работят с правила и закони, а не с лов на вещици“, пише в мотивите за проекторешението на ГЕРБ-СДС. То не беше гласувано в пленарна зала, но комисията „Анти-Сорос“ така и не заработи на практика.

3. ЗИД на Закона за предучилищното и училищното образование

Министерството на образованието и науката лансира идеята за въвеждане на задължителен учебен предмет „Добродетели и религии“, което предизвика разгорещен дебат в обществото. Проведоха се няколко публични дискусии със стотици участници, застъпващи различни гледни точки. МОН обеща до 8 май 2025 г. да публикува концепция за програма по новия учебен предмет, но това така и не се случи. Към министъра на образованието и науката бяха отправени множество въпроси по темата от опозиционни депутати, които изтъкнаха несъстоятелността на въвеждането на задължително религиозно образование през 21 век. В този смисъл бяха и повечето постъпили становища от граждански организации.

В крайна сметка правителството вкара в парламента законопроект за изменения и допълнения на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), който съдържа множество съществени промени. Сред тях са въвеждане на предмет „Добродетели и религии“, възможност за еднократно повтаряне на 1 клас, забрана на мобилни телефони в училищата с изключение на строго образователни и медицински цели и при форсмажорни обстоятелства, промени в модела за квалификация на педагогическите специалисти, създаване на национален център за кариерно ориентиране и др.

Веднага след това в Народното събрание постъпиха още два ЗИД на ЗПУО. Група депутати от ПП-ДБ поискаха да се въведат принцип за етично използване на изкуствен интелект в училище, мандатност на директорите, легална дефиниция на термина „пропаганда“, както и подходът към формиране на добродетели да е без разделение на религиозен или етнически принцип. В отделен законопроект депутати от „Демократична България“ предложиха текстове, които, според тях, създават законова основа за провеждане на интегрирана политика за ранно детско развитие, насърчават използването на иновации и модерни технологии, прецизират дефинициите за основни понятия, възлагат действия за десегрегация в образователната система и много други.

След едно многочасово и едно спешно свикано и кратко заседание на парламентарната Комисия по образованието и науката на 31 юли т.г., буквално в последния час от работата на Народното събрание преди парламентарната ваканция, правителственият ЗИД на ЗПУО беше приет на първо четене. През есенната сесия на парламента работата по него обаче не беше продължена.

Междувременно „Възраждане“ направи пореден опит да блокира работата на неправителствените организации училищата. Преди второто четене на ЗИД на ЗПУО депутатът Ангел Янчев предложи глоби за юридически лица, регистрирани в чужбина или такива с над 50% приходи от чужбина, които имат дейност с ученици и учители.

В позиция до парламентарната Комисия по образование и наука неформалната група от активни неправителствени организации и граждани „Обединени“ остро осъди опита за ограничаване достъпа на граждански организации до училище под претекст, че са чуждестранно финансирани. Становище в същия смисъл изпрати до народните представители и БДФ.

4. Законопроекти за доброволчеството

Парламентарните групи на „БСП-Обединена левица“, ПП-ДБ и ГЕРБ-СДС внесоха и в 51-ото Народно събрание своите законопроекти за Закон за доброволчеството, които не стигнаха до разглеждане и гласуване в предходните два парламента. В свое становище група граждански организации, сред които и БДФ, призоваха всички депутати да подкрепят трите проекта и да ги обединят в един общ законопроект между първо и второ четене, като вземат под внимание мнението на всички заинтересовани страни.

След одобрението на пет парламентарни комисии трите законопроекта бяха приети на първо четене и в пленарната зала. Беше взето решение между първо и второ четене те да бъдат обединени в общ. законопроект, който беше внесен в парламента на 27 май 2025 г.

Депутати от Алианса за права и свободи (АПС) и от „Възраждане“ внесоха предложения за допълнения към обединения Законопроект за насърчаване на доброволчеството преди неговото второ четене. Коста Стоянов от „Възраждане“ се опита да прокара и чрез този законопроект идеи от отхвърления няколко пъти законопроект за регистрация на чуждестранните агенти. Той настоява организаторите на доброволчески дейности да са задължени „предварително да предоставят на Министерството на правосъдието изчерпателен списък с източниците си на финансиране и размера на получените средства за последните пет години от съществуването си“. АПС предлага доброволецът да има право да валидира знанията, уменията и компетентностите, придобити по време на доброволчеството чрез неформално обучение.

До края на 2025 г. не се стигна до второ четене на общия законопроект.

5. ЗИД на Закона за закрила на детето

Парламентарните комисии по културата и медиите и по труда и социалната политика приеха на първо четене предложенията на „Има такъв народ“ (ИТН) за промени в [Закона за закрила на детето](#). Законопроектът беше внесен в поредно Народно събрание през декември 2024 г. С него се забраняват „излагането, представянето, предлагането или по какъвто и да е друг начин разпространението на територията на предучилищните и училищните заведения, както и на други обществени места, посещавани от деца в извънучебно време, на информационни и други материали със съдържание, което не съответства на разбирането за пол на физическите лица като биологична категория“, а също така „представянето пред деца на беседи със съдържание, което не съответства на разбирането за пол на физическите лица като биологична категория, представянето или рекламата на половата идентичност като алтернатива на биологичния пол, ранното ѝ определяне или други, свързани с тях теми, както и прилагането, представянето или рекламата на медицински дейности с методи или технологии за промяна на биологичния пол на деца.“ За нарушителите на новите забрани се предвиждат тежки глоби. Законопроектът не стигна до гласуване в пленарна зала.

6. ЗИД на Закона за меценатството

Шестима народни представители от ГЕРБ-СДС внесоха в парламента [проектозакон за изменение и допълнение на Закона за меценатството](#). В него те предлагат преформулиране на целите на закона, разширяване на обхвата на меценатството, преформулиране на статута и качеството на меценатите, отпадане на регистрационния режим за меценатите, създаване на отдел „Меценатство“ и на Съвет на меценатите към Министерството на културата. Включена е също идеята за въвеждане на т.нар. „процентен механизъм“ – за насочване на част от дължимия данък към националния или общинските фондове „Култура“ по решение на данъкоплатеца. Проектът беше разпределен в парламентарните комисии, но до края на 2025 г. не беше разгледан в нито една от тях.

7. Законопроекти за изменение и допълнение на Закона за юридическите лица с нестопанска цел

Депутати от ПП-ДБ внесоха в пореден парламент, но скоро след това оттеглиха [ЗИД на Закона за юридическите лица с нестопанска цел \(ЗЮЛНЦ\)](#). В него се предлагаше общите събрания на нестопанските организации да могат да бъдат провеждани от разстояние и да вземат легитимни решения онлайн. Към настоящия момент дистанционното участие е допустимо само при заседанията на управителните съвети.

Правителството внесе в парламента свой [проект на Закон за допълнение на ЗЮЛНЦ](#). Той предвижда юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) да могат да се пререгистрират без такса в единния електронен регистър, воден от Агенцията по вписванията, в срок до 31 декември 2026 г. Дейността на подлежащите на пререгистрация ЮЛНЦ, за които не е направено искане за пререгистрация или имат влязъл в сила отказ за пререгистрация, ще се смята за прекратена от 1 януари 2027 г.

8. ЗИД на Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел

През август 2025 г. правителството одобри [проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел \(ЮЛНЦ\)](#), а Народното събрание го прие през октомври същата година. Сред промените е Агенцията по вписванията да разшири информацията, която предоставя чрез системата за взаимно свързване на регистрите в ЕС (БРИС). Също така Агенцията по вписванията вече е задължена да осигури техническа възможност подлежащите на обявяване актове и документите, въз основа на които са настъпили обстоятелства, подлежащи на вписване, да се съхраняват в търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ в машинночетим формат, позволяващ пълнотекстово търсене.

През септември 2025 г. народните представители от ПП-ДБ Божидар Божанов и Надежда Йорганова внесоха свой [законопроект за изменение и допълнение на Закона за търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ](#). Сред предлаганите допълнения са регистърът да включва структурирана информация за акционерите с над 5% от акциите и за вписванията, която да позволява автоматизирано установяване на свързаност между юридически лица. Те искат също да се събира и предоставя допълнителна информация за публичните предприятия. Проектът беше разпределен в парламентарни комисии, но го обсъждането му не се стигна.

9. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете

През октомври 2025 г. беше приет на първо гласуване [Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете](#), внесен в края на преходната година от тогавашното служебно правителство. В него се предлагат 11 промени. С тях в законодателството на България се въвеждат разпоредбите на Директивата на Европейския парламент и на Съвета на ЕС за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса. Съгласно измененията най-малко 33% от всички директорски позиции в управителния и надзорния съвет, съответно на съвета на директорите на публичните компании трябва да се заемат от по-слабо представения пол. Срокът за постигането на тази цел е 30 юни 2026 г. С преходните и заключителни разпоредби на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете се предлагат промени в Закона за защита от дискриминация и Закона за публичното предлагане на ценни книжа, тъй като директивата за баланса между половете попада в техния предметен обхват. Законопроектът не стигна до второ гласуване до края на 2025 г.

10. §4 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2025 г.

В §4 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет за 2025 г. за първи път управляващите включиха възможност частният бизнес да прави „доброволни вноски в полза на централния бюджет за целите на подкрепа на финансирането на публични инвестиции“, признати изцяло като разход за данъчни цели. Още по време на обсъжданията в парламентарни комисии [БДФ изпрати нарочна позиция до депутатите](#), в която настоя за прозрачност и гаранции за доброволност при даренията на фирми към бюджета.

През годината народни представители от опозицията няколко пъти задаваха въпроси към финансовия министър Теменужка Петрова от кого и в какъв размер са получени дарения по реда на §4. [От информацията на Министерството на финансите](#) (МФ) стана ясно, че до края на август 2025 г. такива „доброволни вноски“ не са постъпвали. [Сходен въпрос](#) към дата 30 септември 2025 г. остана без отговор от МФ.

III. Взаимодействие между гражданското общество и законодателната власт

1. Обществен съвет към Комисията за прякото участие на гражданите и взаимодействието с гражданското общество

Още през януари 2025 г. депутатите избраха състава и ръководството на постоянните комисии в 51-ото Народно събрание. Една от тях е Комисията за прякото участие на гражданите, жалбите и взаимодействието с гражданското общество и се оглавява от Росица Кирова от ГЕРБ-СДС. За разлика от предшественика си в 50-ото Народно събрание тя задвижи процедурата по избор на Обществен съвет към Комисията. Той е консултативен орган, в който влизат неправителствени организации с дейност в 21 различни области на обществения живот. Чрез Съвета те получават възможност директно да влияят върху законодателния процес чрез становища, предложения и експертни мнения по разглежданите законопроекти. Общественият съвет подпомага Комисията при организирането и провеждането на публични дискусии и обсъждания по въпроси и законопроекти от значим обществен интерес. За негови членове могат да кандидатстват неправителствени организации в обществена полза с най-малко тригодишен опит в разработването, изпълнението и мониторинга или оценката на стратегии, програми, проекти и политики в съответната област.

Като начало членовете на Комисията и представители на гражданския сектор обсъдиха правилата за избор на Обществен съвет. Те бяха приети на 22 май 2025 г. През следващите два месеца гражданските организации можеха да заявят желание да участват в Съвета в съответната област, в която те работят. В новия състав на Обществен съвет влязоха 21 организации – по една във всяка от определените области по компетентност. Сред тях е Българският дарителски форум, който представлява неправителствения сектор в област „Дарителство и доброволчество“.

На своето първо заседание членовете на Обществен съвет избраха за свой председател Захари Янков от Българския център за нестопанско право – представител на област по компетентност „Развитие на гражданското общество“. Негови заместници са Атанас Радев от Националния младежки форум и Стефан Димитров от сдружение "Невидими животни".

Общественият съвет утвърди правилата и одобри план за своята работа в контекста на очакваните предсрочни парламентарни избори. Той предвижда провеждане на публично събитие за ролята на гражданското общество в гарантирането на честни избори; изготвяне на препоръки за осигуряване на ефективно гражданско участие в работата на Народното събрание и даване на становища и участие в дискусии по предложения за изменение или допълнение на Изборния кодекс.

На първото заседание на Обществения съвет бяха приети и две становища: в подкрепа на петиция „за законодателна забрана на отглеждането на телета в индивидуални клетки и преминаване към модерно групово отглеждане“ и в подкрепа на Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за юридическите лица с нестопанска цел за приключване на процеса по пререгистрация на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) и прекратяване на непререгистрираните ЮЛНЦ.

Още преди сформирането на Обществения съвет парламентарната Комисията за прякото участие на гражданите, жалбите и взаимодействието с гражданското общество включи неправителствените организации в своята дейност. При гласуването на правилата за избор на национален омбудсман се прие ЮЛНЦ в обществена полза да могат директно да предлагат на парламента кандидатури за омбудсман, без да е необходимо техните предложения да бъдат предварително припознати от народен представител или парламентарна група. Граждански организации участваха активно също в Национална кръгла маса за предотвратяване на насилието между деца, организирана от парламентарната Комисия.

2. Икономически и социален съвет

Икономическият и социален съвет (ИСС) е консултативен орган към НС, изразяващ волята на структурите на гражданското общество по икономическото и социалното развитие. Неговият председател се избира от Народното събрание. В състава му влизат националнопредставените работодателски и синдикални организации, както и различни по характер неправителствени организации. В момента в ИСС в група 3, т. нар. "група на НПО", има три организации от общността: БДФ, фондация "Работилница за граждански инициативи" и фондация ВCause, които участват в работата му на ротационен принцип.

През 2025 г. ИСС се включи много активно в националната информационна кампания за въвеждане на еврото в България от 1 януари 2026 г. Освен това ИСС откри като свои приоритетни теми правата и включването на хората с увреждания в социалния и икономическия живот и пазара на труда, а също така влиянието на изкуствения интелект върху трудовия пазар.

Във фокуса на неговото внимание беше и Законът за социалните услуги. В свой анализ ИСС препоръча Министерството на труда и социалната политика да инициира създаването на единна информационна система за регулярно събиране на информация за доставчиците на социални услуги, тяхната дейност и постигнати резултати, независим мониторинг и цялостен анализ на действието на Наредбата за качество на социалните услуги.

ИСС препоръча редица мерки за подобряване на състоянието на гражданското образование в страната. Сред тях освен актуализация на съдържанието в учебните програми са конкретизирани на гражданските компетентности, създаване на условия за активно участие на учениците в училищния живот, както и отразяване без оценка в дипломата за средно образование на участието в доброволни дейности, развиващи гражданските компетентности. Докладчик по темата беше Елица Баракова, изпълнителен директор на фондация ВCause – член на ИСС в група „Граждански сектор“.

IV. Взаимодействие между гражданското общество и изпълнителната власт

1. Консултативни съвети към МС

Към Министерския съвет съществуват три консултативни съвета, в които участват представители на гражданското общество – Съвет за развитие на гражданското общество (СРГО), Национален съвет за превенция и защита от домашно насилие и Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси. След дългата пауза по време на служебните правителства при съветите се почувства раздвижване след съставянето на редовното правителство през 2025 г. За председател и на трите консултативни органа беше определен вицепремиерът Атанас Зафиров.

Съвет за развитие на гражданското общество

Със забавяне от половин година през февруари 2025 г. беше открита процедура за избор на нов състав на СРГО поради изтичането на мандата на предишните му членове. След регистрацията за участие в избора гласуването се осъществи чрез [уеб-базирана електронна платформа](#). Гласуваха 162 неправителствени организации, като 55 от тях се кандидатираха и за членове на СРГО. [Избрани бяха 14 организации](#), сред които е и Българският дарителски форум, който остана в СРГО и в новия му мандат.

В състава на Съвета влязоха и три организации от общността на БДФ – фондация „Работилница за граждански инициативи“, Българска фондация „Биоразнообразие“ и Български фонд за жените.

Избран през април 2025 г., новият състав на СРГО беше формално утвърден от Министерския съвет чак през юли 2025 г., което сериозно забави неговата работа. Тя започна с неформална среща за уточняване на организационни въпроси, домакинствана от началника на политическия кабинет на вицепремиера Зафиров. През последните четири месеца на годината бяха проведени три редовни заседания.

Бяха приети процедура за представяне на единни становища от СРГО по проекти на нормативни актове, стратегии, програми и планове, които се отнасят до дейността на гражданските организации, както и списък с проекти на актове, по които да се изготвят становища.

С първото си становище СРГО подкрепи предложените за обществено обсъждане промени в Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ), с които се цели приключване на процеса по пререгистрация и вписване на всички ЮЛНЦ в единния електронен регистър, воден от Агенцията по вписванията; регламентиране на правните последици по отношение на ЮЛНЦ, които не са извършили пререгистрация в срок, и защита на всички участници в гражданския оборот и на обществения интерес.

По повод Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите членовете на СРГО възразиха срещу добавянето на Комисията за защита на потребителите – държавен орган, към юридическите лица с нестопанска цел, които имат право да завеждат представителни иски. Съветът остро осъди също законопроекта на ИТН за промени в Наказателния кодекс във връзка с оповестяването на лична информация. Впоследствие вносителите изтеглиха своето предложение от парламента.

СРГО излезе с две официални становища във връзка със създаването на временната парламентарна комисия „Анти-Сорос“. В първото Съветът призова депутатите да закрият комисията и да насочат вниманието си към разкриваните от гражданските организации, активисти и медии злоупотреби с публични средства. Членовете на СРГО призоваха също всички парламентарни групи „да отхвърлят занапред предложения, употребяващи законодателната власт за ограничаване на конституционно гарантирани права и парламентарната трибуна – за очернящи кампании срещу гражданите и техните организации, както и да заемат категорична позиция в защита на гражданското общество, на конституционните права на българските граждани, на авторитета на България като развита страна, част от съвременната демократична общност“.

В последваща позиция СРГО подкрепи предложението на ГЕРБ-СДС за предсрочно закриване на комисията „Анти-Сорос“. Членовете на Съвета за пореден път изрази своята единодушна позиция, че тя нарушава конституционно гарантираната свобода на сдружаване и международните договори за защита правата на човека, по които България е страна. Според тях Комисията има за цел стигматизиране на достъпа на НПО до външно финансиране, очерняне на отделни организации и създаване на смразяващ ефект върху други организации.

В свое становище СРГО разкритикува [предложените промени в Наредба №1 от 10.06.2022 г.](#) за условията и реда за финансиране на проекти по национални програми за младежта и призова кабинета да отхвърли проекта на Министерството на младежта и спорта. Членовете на СРГО не са съгласни да се въведе различна процедура за приемане на Националната програма за младежта и на националните програми по чл.10а от Закона за хазарта. Те смятат също така, че не е целесъобразно да се включи като получател на финансиране Центърът за образователна интеграция на деца и младежи от етнически малцинства – второстепенен разпоредител с бюджетни средства към министъра на образованието и науката. Съветът отхвърли също намаляването на срока за отстраняване на непълноти в документацията на подадени проектни предложения от 7 календарни на 3 работни дни.

В прието становище по законопроекта за държавен бюджет за 2026 г. (впоследствие оттеглен от вносителя) членовете на СРГО настояха в бюджета на Министерския съвет да бъдат предвидени средства за осигуряване на подкрепа за ЮЛНЦ в размер на най-малко 1 милион лева, в изпълнение на чл. 4, ал. 4, т. 7 от ЗЮЛНЦ. Те разкритикуваха липсата на достатъчно време и на достатъчна информация за пълноценно участие на гражданския сектор в обсъждането на законопроекта.

СРГО се застъпи за ефективен Закон за доброволчеството. Над 50 представители на неправителствени организации, бизнеса, държавни институции и народни представители се включиха в организирана от Съвета кръгла маса за обединяването на приетите още през април 2025 г. три законопроекта за насърчаване на доброволчеството – на ГЕРБ-СДС, БСП-ОЛ и ПП-ДБ. Представители на бизнеса и на граждански инициативи настояха за подкрепяща нормативна база от страна на държавата. Всички присъстващи се обединиха около становището, че бъдещата регулация на доброволчеството не бива да създава допълнителна административна тежест за организаторите на доброволчески инициативи и самите доброволци. Останаха отворени въпросите за създаване на регистър на доброволците, регламентирането на допълнителен платен отпуск за доброволчество, задължителните застраховки, възможностите за доброволчество за младежи под 18 години и др.

СРГО утвърди пътната карта за разработване на Стратегия за развитието на гражданските организации в България. Документът ще бъде изготвен в партньорство между държавата и гражданското общество и ще бъде предложен за приемане от правителството след широко обществено обсъждане. Съветът определи също състава на работната група, която ще изготви Стратегията. Нейн председател е Мирослав Цеков – директор на Форум „Гражданско участие“. На първото ѝ заседание бяха съставени подгрупи и разпределени конкретните ангажименти за изпълнение на вече приетата пътна карта за изработването на документа. Започна подготовката на анкетно проучване на проблемите в неправителствения сектор и възможностите за тяхното решаване. То ще се проведе сред граждански организации, техни съмишленици – дарители, доброволци, членове, както и сред институции и крайни получатели на подкрепа от нестопанските организации. Ще се проведат също дискусии с фокус групи. Ще се събере и обобщи информацията от вече направени изследвания на сектора, ще се проведе социологическо проучване, ще се анализират данни от институциите.

СРГО сформира също работна група за изработване на финансов механизъм за разпределение на средствата за насърчаване на проекти с обществено значение на ЮЛНЦ, регистрирани в обществена полза. Оглави я изпълнителният директор на Българския дарителски форум Теодора Бакърджиева.

Национален съвет за превенция и защита от домашното насилие

Четири нови неправителствени организации влязоха в състава на Националния съвет за превенция и защита от домашното насилие (НСПЗДН) през 2025 г.: Центърът за изследване на демокрацията (ЦИД), Националната мрежа за децата (НМД), фондация „Български фонд за жените“ – член на Българския дарителски форум, и фондация „Будителките“. В новия състав на Съвета се включиха също вицепремиерът Зафиров и шестима министри, представител на Върховния касационен съд, председателят на Държавната агенция за закрила на детето, изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане, изпълнителният директор на Националното сдружение на общините в Република България.

Най-важният резултат от работата на НСПЗДН през 2025 г. е приемането на Координационен механизъм за помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие. Той урежда основните процедури на взаимодействие между органите на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление и местната администрация, юридическите лица, предоставящи специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа или програми за възстановяване по реда на Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН), и доставчиците на социални услуги за лица, пострадали от домашно насилие по Закона за социалните услуги. Целта е да се постигнат синхронизирани действия при конкретни случаи на пострадали от домашно насилие лица или лица в риск и да се осигури бърза, ефективна и адекватна защита и подкрепа.

Освен това кабинетът прие План за изпълнение на Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца. Чрез него се цели намаляване на случаите на насилие и експлоатация на деца, както и събиране на унифицирани данни за тези случаи, подобряване на координацията и взаимодействието между институциите, повишаване на капацитета на работещите с деца, информираността на децата и техните родители, повишаване на гражданската активност и промяна на обществените нагласи за постигане на нулева толерантност към всички форми на насилие и др. Планът представя предвидените за провеждане от институциите и общините за 2025 г. инициативи, дейности и кампании срещу насилието над деца. Той включва и мерки за борбата с кибертормоза и рисковете за децата в онлайн пространството, както и работа по превенция на пътния травматизъм.

През август 2025 г. Администрацията на Министерския съвет обяви [открити конкурси за финансиране на проекти по Закона за защита от домашното насилие](#). Предвиденото финансиране по проектите беше 450 000 лв. Те са насочени към осигуряване на подкрепа на юридически лица, които осъществяват превенция на домашното насилие по реда на Закона за защита от домашното насилие. Целта на финансовата подкрепа от страна на държавата е да бъде осигурена по-добра защита на пострадалите лица и предоставяне на по-качествени услуги за пострадалите и извършителите на домашно насилие. Срокът за кандидатстване беше 25 август 2025 г., а одобрените проекти трябваше да се изпълнят до 31 октомври същата година. Резултати от тези конкурси не бяха публикувани. Не е известно да са финансирани проекти.

Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси

Националният съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ) към Министерския съвет успя да одобри административния мониторингов доклад за изпълнението през 2024 г. на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030). Актуализиран беше също съставът на Комисията по координация на изпълнението на тази стратегия.

2. Експертни работни групи с участието на гражданския сектор по конкретни теми

2.1. Законопроект за лобизма

През март 2025 г. министърът на правосъдието Георги Георгиев обяви публично, че Законът за лобизма ще бъде подготвен в диалог с неправителствения сектор. Той допълни, че създаването на регулаторна рамка за лобизма е както ангажимент по Плана за възстановяване и устойчивост, така и част от процеса по присъединяване на страната ни към ОИСР. В крайна сметка до края на 2025 г. не беше предложен проект за закон.

2.2. Законодателство срещу „делата-шамари“ (SLAPP делата)

През 2025 г. в Министерството на правосъдието (МП) продължи да работи експертна работна група, чиято задача е да подготви проект за промени в Гражданския процесуален кодекс, които ще приведат националното законодателство в съответствие с директивата на Европейския парламент и на Съвета на ЕС за защита на лицата, ангажирани в публичния живот, срещу явно неоснователни иски или съдебни производства (т.нар. „дела-шамари“ или SLAPP дела). Срокът за това е 7 май 2026 г.

Директивата за SLAPP делата е в сила от 6 май 2024 г. Сред основните инструменти за ефективна защита срещу явно неоснователни иски и съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността (журналисти, медици, неправителствени организации и др.) са прекратяването на производствата на ранен етап, ако искът е неоснователен, обърнатата тежест на доказване, възможността да се поиска от ответника да заплати прогнозните разходи за защита.

В работната група към МП влизат представители на съда, учени, експерти от неправителствения сектор.

V. Общи изводи и поглед напред

2025-а беше поредната трудна година за неправителствения сектор. Европейският граждански форум класифицира България като страна със „стеснено гражданско пространство“, отчитайки законодателен натиск, атаки срещу правозащитници, SLAPP дела и липса на устойчив диалог между институциите и сектора.

Продължиха агресивните атаки от страна на националистически и популистки партии като „Възраждане“ и „Има такъв народ“. В центъра им стояха повтарящите се опити за прокарване на Закон за чуждестранните агенти (ЗРЧА) и на анти-НПО промени в Закона за закрила на детето. Към момента по двете теми има затишие, но опасността от връщането им в дневния ред остава.

Анти-НПО риториката достигна нов връх с включването на „ДПС-Ново начало“ и систематичните опити за създаване на временна комисия „Анти-Сорос“. В крайна сметка тя беше сформирана, но така и не заработи. Внесено е предложение за нейното закриване, което все още не е гласувано.

Единствен позитивен лъч в работата на 51-ото Народно събрание по отношение на гражданския сектор беше проведената процедура за избор на Обществен съвет към парламентарната Комисия за прякото участие на гражданите, жалбите и взаимодействието с гражданското общество. Съставянето на редовно правителство в началото на 2025 г. беляза известно положително развитие и във взаимодействието между гражданския сектор и изпълнителната власт. Макар и с голямо закъснение, беше избран нов състав на СРГО и беше подновена работата по изработване на Стратегия за развитие на гражданското общество и на т.нар. финансов механизъм за разпределение на заложените в държавния бюджет 1 млн. лв. за проекти на НПО.

През 2026 г. се очертава комбинация от нови възможности и продължаващи рискове за гражданския сектор. Очаква се наличие на повече финансиране за НПО чрез Швейцарско-българския механизъм (CETF) и проекти като ПАКТ, CERV и други, които ще предоставят ресурси за капацитет, обучения, мрежи и застъпничество. През 2026 г. ще започне да се изпълнява приетата през ноември 2025 г. Стратегия на ЕС за гражданското общество. Това отваря възможности за застъпничество на европейско ниво.

Опасностите са свързани основно със законодателни инициативи, стеснено гражданско пространство и политическа турбулентност – очертават се поне два избора през годината – парламентарен и президентски вот, а в предизборни кампании НПО са удобна „дъвка“ за националисти и популисти. Годината ще бъде решаваща за това дали секторът ще успее да укрепи позициите си, включително чрез създаване на силни междусекторни коалиции, или ще остане в отбранителна позиция.

